

članka, da bi ukratko i sažeto istaknuo ono što je najbitnije u konkretnoj uporabi katekizma.

No, da li se možda ne krije neki potih otpor u Crkvi svemu onome što je novo, žaleći za "dobrim starim vremenima"? Poznato je opiranje pokoncilskom katehetskom gibanju u Italiji i Francuskoj kroz propagandu i publikacije starih i nadiđenih katekizama.²² Je li to slučaj i kod nas, upravo u vrijeme kad smo imali prva iskustva s vjeronaukom u školi, ili kad je konačno najavljeno službeno objavljivanje Katekizma Katoličke crkve?! Ako se već nije kanio pružiti integralni povijesni izvornik i ako se već pristupilo jednom određenom posuvremenjenju katekizma, zbog čega onda nisu revidirane i ažurirane stranice iz kratke povijesti Starog zavjeta, poglavito one početne (str. 217-219) koje govore o stvaranju svijeta, stvaranju muškarca i žene, grijehu prvih ljudi, itd.? Njihovo doslovno tumačenje više nitko ne uzima ozbiljno, ni u teologiji ni u katezezi.

Svakako, *Veliki katekizam* proglašen od sv. Pija X. na hrvatskom jeziku nije ispunio svoju svrhu. Naši angažirani katolički laici, ako već imaju žara i sredstava, neka prevedu pokoje kapitalnije teološko ili katehetsko djelo, djelo na koje se pozivaju i crkveno učiteljstvo i svi relevantniji teološki i katehetski mislioci.

Josip Periš

PRIGODNO IZDANJE O RIMSKOM PREDSTAVLJANJU KNJIGE-KATALOGA SALONA CHRISTIANA

Salona christiana vista dall'Urbe, priredili E. Marin, A. Benvenisti i D. Mazzoleni, Split - Roma 1995, 68 str. s ilustracijama (12 u boji i 12 u crno-bijeloj tehnici). Zajedničko izdanje Arheološkoga muzeja u Splitu i Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Pod navedenim naslovom objavljena je mala, ali lijepa i važna knjiga, za koju se slobodno može reći da je po mnogočemu neobična. Njezina je najveće neobičnost u tomu što je to svojevrsna knjiga o knjizi, ali tako da taj izričaj ipak ne treba shvatiti odveć doslovno. U njoj su, naime, tiskani tekstovi izrečeni u povodu rimskoga predstavljanja velike knjige-kataloga *Salona christiana* (opširan prikaz te knjige vidi u: *Crkva u svijetu* 1/1995, str. 90-97), ali ne samo oni, jer u istoj je prigodi, posve razumljivo, rečeno i mnogo toga što se nije izravno odnosilo na samo splitsko izdanje, a sve je ušlo u ovo zanimljivo izdanje.

²² Usp. U. Gianetto, *Edizioni recenti dei catechismi di s. Pio X. Catechismi nuovi o ritorno al passato?*, u "Catechesi" 46 (1977)1, str. 76-77.

Spomenuta knjiga-katalog, objavljena u Splitu godine 1994. u povodu održavanja XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju i prigodne izložbe priređene u Arheološkom muzeju, bila je predstavljena u Splitu skupa s drugim vrijednim izdanjima domaćega Arheološkog muzeja u danima "Knjige Mediterana" u mjesecu listopadu godine 1994. U Rimu je predstavljena u okviru svečanog akademskog čina održanog na tamošnjemu Papinskom Lateranskom sveučilištu u utorak 21. veljače 1995. Da je ona zaslužila takvo predstavljanje i u nekomu od glavnih europskih središta arheološke znanosti, dokazuje činjenica što ju je u međuvremenu ugledni njemački priručnik za starokršćansku umjetnost uvrstio među 22 najznačajnija kataloga starokršćanske umjetnosti u svijetu priređena tijekom posljednjih 60 godina. Rim je, kad je riječ o starokršćanskoj arheologiji i umjetnosti, dakako, poglavito europsko i svjetsko središte s obzirom na mnoštvo sačuvanih spomenika i s obzirom na njihovo proučavanje od vremena začetnika toga posebnog ogranka arheološke znanosti Gianbattise de Rossija pa do danas.

Na rimskom predstavljanju nakon pozdravnih riječi domaćina Umberta Bettija, rektora Lateranskog sveučilišta, o samoj knjizi govorili su njezin glavni autor i priređivač dr. Emilio Marin i hrvatski franjevac dr. Atanazije Matanić, umirovljeni profesor Lateranskog sveučilišta i franjevačkog rimskog učilišta Antonianum. Prvi je prikazao nastanak toga izdanja, a drugi najvažnije sadržajne dosege.

Organizatorima toga rimskog predstavljanja, spomenutomu dr. Emiliju Marinu i dr. Antonu Benvenu, rektoru Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, bilo je od početka jasno da ne bi bilo ispravno tu akademsku svečanost ograničiti samo na prikaz splitskog izdanja, ma koliko ono bilo vrijedno i važno. Naravno je bilo očekivati da se tom prigodom rekne nešto i o samomu Kongresu održanom tek nekoliko mjeseci prije toga. To je učinio mons. Patrick Saint-Roch, predstojnik rimskoga Papinskog instituta za starokršćansku arheologiju i ujedno predsjednik međunarodnoga odbora za promicanje takvih kongresa, dakle, za to najpozvaniji čovjek, koji je, recimo i to, skupa s mons. Saxerom i dvojicom naših splitskih arheologa, dr. Marinom i dr. Cambijem, uložio toliko vremena, strpljenja, truda i umješnosti u svladavanju očekivanih i neočekivanih zapreka koje su prijetile da ometu održavanje Kongresa u Hrvatskoj. Treba reći da se njegova kratka ocjena rezultata toga međunarodnoga znanstvenog skupa odlikuje konciznošću i jasnoćom svojstvenom francuskim govornicima i piscima. Pri tomu je, dakako, naglasio da će potpunije vrednovanje rezultata biti moguće tek kad bude objavljen zbornik kongresnih radova.

Bilo je primjereno i dostojno da se uglednom slušateljstvu jedne od svjetskih metropola i glavnoga središta katoličanstva uz riječ o knjizi i kongresu tom zgodom rekne nešto i o kulturno-vjerskom aspektu salonitanske i splitske povijesti, a u izravnoj svezi s gradom

kojemu je izraz Grad (Urbs) postao, i više od dva tisućljeća ostao, drugim imenom. Stoga treba reći da su se kratka izlaganja prof. Milana Ivaniševića i dr. Antona Benvina i sadržajem i svrshodnošću zaista odlično uklopila u spomenuti akademski čin. Ivanišević je prikazao živu povezanost Salonitanske crkve s rimskim papama, zasvjedočenu u povijesnim vrelima kasne antike, a Benvin nastavak života salonitanske crkvene baštine u Splitskoj crkvi i šire, odnosno - da parafraziram Benvinov završni izričaj - in Ecclesia sancta Dei in finibus Dalmatiae et Croatiae, u Crkvi Božjoj koja i sada živi i djeluje u Dalmaciji i cijeloj Hrvatskoj.

Na koncu je nazočne pozdravio splitsko-makarski nadbiskup mons. Ante Jurić, zahvalio sveučilišnim vlastima na čelu s rektorom Bettijem i svima ostalima koji su sudjelovali u tomu akademskom činu kao govornici i kao slušatelji. U znak zahvalnosti poklonio je spomenutom sveučilištu "Sabrana djela Marka Marulića" i reprint Marulićeva latinskog pisma papi Hadrijanu VI. o nevoljama koje su onda udarale na Hrvatsku, s poticajem na mir i jedinstvo svih kršćana, u izdanju splitskoga Književnog kruga. Tim činom i s nekoliko zgodnih popratnih riječi o značenju Marka Marulića i njegovih djela u duhovno-kulturnoj povijesti Europe na izvrstan je način predstavio kulturu našega grada i naroda, a svakako i našu ljubav prema njoj u sadašnjem vremenu, koja je tako snažno došla do izražaja u tomu najvažnijem izdavačkom pothvatu Književnoga kruga i uopće splitskog izdavaštva.

Svaku pohvalu zaslužuje namisao da se sve što je tom zgodom u Rimu izgovoreno tiska u ovako lijepo opremljenoj knjižici, jer napisano i tiskano ostaje trajno, a svjedoči mnogo življe i bolje, širi se i dopire neusporedivo dalje nego izgovorena riječ. U ovom slučaju tiskani tekst obogaćen je izvrsnim slikovnim prilozima, najvećim dijelom preuzetima iz knjige koja je bila središnji predmet rimskoga akademskog čina. Fotografije zauzimaju ukupno 24 stranice od čega 12 stranica reprodukcije u boji. Lice prednje korice krasi slika mozaika s likovima salonitanskih mučenika iz lateranskog oratorija sv. Venancija reproducirana u boji. Te slike nisu samo ures nego na najbolji način oživljuju i nadopunjuju tekstovni sadržaj.

Kad se sve to uzme u obzir, nije pretjerano reći da knjiga *Salona Christiana vista dall'Urbe* kao svojevrsni breviarium ili compendium više puta spomenute velike hrvatske knjige-kataloga dan na talijanskom, dakle na jednome od europskim arheolozima poznatijih jezika, na izvrstan način promiče kulturno-povijesne vrednote Salone, Splita i Hrvatske. Stoga ovo zajedničko izdanje splitskoga Arheološkoga muzeja i rimskoga Papinskog hrvatskog zavoda, premda opsegom neveliko (ima svega 68 stranica), zaslužuje punu pozornost i poštovanje.

Slavko Kovačić